

Piše: Igor Isailović

Stečaj

U životu jednog čoveka jedna od najstrašnijih reči jeste smrt, dok je, sa druge strane, stečaj najstrašniji termin u privrednom životu jednog privrednog društva. Proces odumiranja jednog privrednog društva (stečaj) regulisan je pravilima materijalnog prava tzv. Zakona o stečaju. Nažalost, nedavno se ovaj termin toliko odomaćio da se koristio više nego osnivanje, prosperitet, privredni rast, uspeh, blagostanje, itd. Razloga je mnogo, ali nijedan nije dovoljno istražen, niti doktrinarno, niti krivično pravno.

Naime, jedan od osnovnih razloga za pokretanje postupka stečaja jeste nelikvidnost privrednih društava. Niko se nije dovoljno bavio ovom problematikom, ni sa statističkog, ni sa stručnog stanovišta. Analiza navedenog problema sigurno bi zadala i previše glavobolja nekadašnjim političarima, bankarima, revizorima i krupnim kapitalistima.

Analizom istorijata problema jednog privrednog društva zbog koga je društvo postalo nelikvidno mogu se izvesti sledeći zaključci:

- određena društva su zapala u poslovne probleme, tj. postala nelikvidna zbog prezaduženja kod poslovnih banaka;
- druga društva su izvršila pogrešna ulaganja u kapitalne investicije čija je vrednost u međuvremenu pala umesto da poraste;
- neka društva su bezrezenski povećala paletu svojih brendova, bez dovoljnih sredstava za marketing i „ulistavanje“;
- neka su se uz pomoć poslovnih banaka preinvestirala;
- a određenim društvima je namera bila da prevare svoje poverioce.

Da pojasnimo, stečaj ponekad uzrokuje pogrešne poslovne odluke koje same po sebi nisu kažnjive. Ostali uzroci imaju sva obeležja nekoliko krivičnih dela. Po pravilu, većina stečajeva gde su stečajni poverioci banke i druge finansijske institucije imaju obeležja nekog krivičnog dela.

Naime, složene i stroge procedure odobravanja kredita navode nas na zaključak da su banke „minimalno izložene“ pri odobravanju kredita. U redovnim postupcima, pre nego što odobri kredit, banka izvrši takvo obezbeđenje svog kredita da je promašaj gotovo nemoguć. U praksi postoje i slučajevi „prijateljskog kredita“, što znači da banka veruje u biznis i umesto kolaterala svoju poslovnu odluku obrazlaže dobrim poslovnim

rezultatima društva. Dobri poslovni rezultati društva ogledaju se u finansijskim izveštajima tog društva i mišljenju revizora. Nisu li najveći stečajevi i problemi na Balkanu upravo posledica loših finansijskih izveštaja, tj. izveštaja koji su naknadnom revizijom ili super revizijom utvrđeni kao lažni? Za lažne finansijske izveštaje bi trebalo da odgovaraju vlasnici, zakonski zastupnici, revizori, finansijske institucije koje su sačinjavale te izveštaje, knjigovođe, pravni savetnici, bankari koji su zaneli ili savetovali investitore kako bi trebalo da izgledaju finansijski izveštaji na osnovu kojih bi banke odobrile svoje kredite.

PREVARA (eng. FRAUD) je termin koji se odomaćio u vokabularu Balkanske privrede. S vremena na vreme se zapitamo kako je moguće da i najveći pojedinačni investitori posluju sa negativnim kapitalom (a čak i neki aktuelni imaju negativan kapital i do 4 milijarde evra), ali niko javno ne komentariše kako je moguće da akteri ne odgovaraju za ove prevare koje su nekad vredne i par milijardi evra. Kako je moguće da niko od bankara koji su odobrili kredite koji nikada neće biti vraćeni nikada neće odgovarati za prevare koje su uništile privredu Balkana.

Domino efekat nelikvidnosti velikih sistema je nesaglediv, a šteta ima biblijske razmere. Naime, ukoliko se neki veliki sistem preinvestira, a te svoje investicije ne pokrije adekvatnim kolateralima, pokreće se domino efekat koji preči da ugrozi stabilnost ne samo jedne zemlje, već nekoliko privredno-strateških tržišta. **Veliki sistemi po pravilu posluju sa svim privrednicima, velikim, srednjim i malim. Zastoj u plaćanju povlači dodatne probleme kod svih, dakle dovodi do blokade sistema. Ako neko ko ima probleme u plaćanju zapošljava više desetina hiljada radnika, te ukoliko su računi tog sistema blokirani, onda imamo i više desetina hiljada socijalnih slučajeva za jedan dan.**

Kao što sam već napomenuo, posledice jesu nesagledive, ali su sankcije koje smo

do sada videli na nivou bagatelnih krivičnih dela, ukoliko ih uopšte ima. To dakle podstiče sve one koji imaju lukrativne ciljeve da se umesto sitnog kraduckanja bave velikim prevarama.

Osim toga, stečajni postupci traju predugo, što sigurno ne pogoduje poveriocima jer se vremenom rasipa i ono malo stečajne mase u odnosu na potraživanja poverioca. Na primer, postavlja se pitanje kako je moguće da postupak stečaja naših nekada najvećih bankarskih sistema traje i po nekoliko decenija. Neka društva su u stečaju duže nego što su bila aktivna.

Kao mogućnost spasa za neka društva predviđen je unapred pripremljen plan reorganizacije, ili plan reorganizacije u kombinaciji sa prodajom pravnog subjekta u stečaju.

To su dobra zakonska rešenja i struka ih apsolutno podržava jer pružaju mogućnost spasa društava pre njihovog gašenja. Nedostaje, međutim, proaktivnost poverioca, posebno zbog toga što su zahtevi poverioca često nerealni i kontradiktorni. Naime, kada se određeno društvo nađe pred stečajem, te ukoliko savetnici izrade plan u kome obrazlažu istoriju problema, mogućnosti/potencijale privrednog subjekta, te razliku između naplate u stečajnom postupku u odnosu na nastavak „života“ privrednog društva nakon upr-a ili pr-a, nejasno je kako poverioci očekuju veću naplatu i kraće rokove od onih koje su savetnici predložili.

Dakle, bez dublje analize i adekvatnih sankcija za one koji namerno prouzrokuju stečaj, varaju, oštećuju poverioce, falsifikuju finansijske izveštaje i donose loše poslovne odluke, ne piše se dobro privredi Baknada koja je toliko potrebna za pristojan život svih njenih građana. ▢

Igor Isailović, advokat